

Georg Wilhelm Friedrich Hegel 1770-1831

- *Vorlesungen über die Ästhetik* 1828-9 (1835)

Arthur Schopenhauer 1788-1860

- *Die Welt als Wille und Vorstellung* 1819, 1844
- *Parerga und Paralipomena* 1851

SCHOPENHAUER

- Estetisk kontemplation: att förlora sig i objektet, att uppfatta objektet lösgjort från sina relation till alla andra ting.
- I den estetiska kontemplationen betraktas tingen utan intresse, utan subjektivitet, rent objektivt, Vi “firar sabbat i viljandets tukthusarbete. Ixions hjul står stilla”.
- I den viljelösa estetiska kontemplationen är vi ej längre individer, vi är bortom lycka och olycka, vi finns till som “världsögat”, vi betraktat verkligheten under evighetens synvinkel (*sub specie aeternitatis*) .
- Det estetiska välbehaget är detsamma inför ett konstverk som inför naturen, men konstverk underlättar estetiska upplevelser.
- Konstnären uppfattar det väsentliga i tingen (den platonska idén, formen).
- Musiken uttrycker inga specifika och konkreta känslor utan det väsentliga i glädjen, smärtan, förfäran, jublet.
- Vår tendens att associera konkreta innehåll med (instrumental)musik är främmande för musiken som sådan och skadlig.
- Musiken framställer inte olika stadier av världsviljans objektiveringar utan *världsviljan själv*, därför har musiken den starkaste påverkan på vårt känsloliv. Övriga konstarter talar om skuggorna, musiken om väsendet.
- ”Musiken är melodin till världen som är texten.”

Richard Wagner 1813-1883

”Orkesterns talförmåga består i att tillkännage det utsägliga”

Opera: musiken som medel blir ändamål,
ändamålet, dramat blir medel.

Oper und Drama 1852

Judendomen i musiken 1850, 1869

Eduard Hanslick 1825-1904

Vom Musikalisch-Schönen 1854

HANSLICK

—Det kan uteslutande vara tal om instrumentalmusik, när man undersöker någon allmän bestämning hos musiken, om man vill känneteckna dess väsen, dess natur, fastställa dess gränser eller riktning. Det instrumentalmusiken inte kan, det kan man aldrig påstå att musiken kan, därför att instrumentalmusiken är den enda rena absoluta musiken.

—Den gängse uppfattningen: Känslorna är det innehåll, som tonkonsten bör skildra och uttrycka.

— Musiken framställer, representerar eller uttrycker inga känslor lika lite som en doftande ros representerar eller uttrycker doften.

—Att skildra en bestämd känsla eller affekt ligger helt enkelt inte i tonkonstens makt. Musiken kan framställa känslornas och känslolivets dynamik, rörelsemomenten i en psykisk process.

—Ett lidelsefullt tema beror inte på kompositörens föregivna överdrivna smärta utan på hans överdrivna intervaller, inte på hans själs darrning utan på pukornas tremolo, inte på hans längtan utan på kromatiken.

—Eftersom musiken inte har någon förebild i naturen och inte uttalar något begreppsmässigt innehåll, så kan den bara beskrivas med torra tekniska bestämningar eller med poetiska fiktioner. Dess rike är faktiskt inte “av denna världen”.

—Musikens innehåll och ämne äro endast och allenast tonande rörliga former.

MUSIKEXEMPEL

1. Bach, *Das Wohltemperierte Clavier*, bok 1, no. 4, ciss moll (1722), Jenó Jandó
2. Ludwig van Beethoven, *Symfoni 3* e-moll, “Eroica” (1805), Concertgebouw Orchestra, Amsterdam, Bernard Haitink
3. Ludwig van Beethoven, Pianosonat nr. 14, op. 27:2, “Månskenssonaten” (1802): I. Adagio sostenuto
4. Ludwig van Beethoven, Pianosonat nr. 14, III. Presto agitato, Vladimir Horowitz
5. Felix Mendelssohn, *Hebriderna*, konsertouvertyr (1830-2), London Symphony Orchestra, Claudio Abbado
6. Felix Mendelssohn, *Lieder ohne Worte* no. 7 E-dur, op. 30. no. 1, (1835), “Andante espressivo”, Peter Nagy
7. Richard Strauss, *Also sprach Zaratustra* (1892), Berliner Philharmoniker, Herbert von Karajan
8. Krzysztof Penderecki, *Threnody to the Victims of Hiroshima* (1961), Cracow Philharmonic Orchestra, Wojcech Czepiel
9. Gustav Mahler, *Symfoni 5*, “Adagietto”(1904), London Symphony Orchestra, Gilbert Kaplan
10. Mahler, *Symfoni 5*, “Adagietto”, Berlioner Philharmoniker, Bernhard Hatink